

ด่วนที่สุด บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ กรมตรวจบัญชีสหกรณ์ สำนักมาตรฐานการบัญชีและการสอบบัญชี โทร. ๐ ๒๖๒๘ ๕๗๗๖

ที่ กษ ๐๔๐๔/๖๙๑

วันที่ ๒๖ มิถุนายน ๒๕๖๐

เรื่อง การเปลี่ยนรูปแบบรายงานการสอบบัญชีสหกรณ์ใหม่

เรียน ผู้อำนวยการสำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์ที่ ๑ - ๑๐/ หัวหน้าสำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์

ตามที่กรมตรวจบัญชีสหกรณ์ได้กำหนดคู่มือการจัดทำรายงานการสอบบัญชีสหกรณ์ (กุมภาพันธ์ ๒๕๕๗) ให้ถือปฏิบัติไปแล้วนั้น เนื่องจากปัจจุบันสภาวิชาชีพบัญชี ในพระบรมราชูปถัมภ์ ได้มีการกำหนดและประกาศใช้มาตรฐานการสอบบัญชีฉบับใหม่ที่เกี่ยวข้องกับการจัดทำรายงานของผู้สอบบัญชีให้ถือปฏิบัติ ประกอบกับเพื่อให้ผู้สอบบัญชีสามารถจัดทำรายงานผลการตรวจสอบบัญชีที่เป็นประโยชน์ต่อสหกรณ์ สามารถส่งสัญญาณเตือนภัยให้กับสหกรณ์ เพื่อป้องกันหรือลดความเสียหายของสหกรณ์ สะท้อนผลการตรวจสอบได้อย่างแท้จริง จึงจำเป็นต้องปรับปรุงรายงานของผู้สอบบัญชีให้สอดคล้องกับมาตรฐานการสอบบัญชีที่มีการปรับเปลี่ยน และปรับปรุงรายงานผลการตรวจสอบบัญชีให้ได้ข้อมูลที่มีสาระสำคัญ เหมาะสมกับสภาวการณ์ปัจจุบัน

กรมตรวจบัญชีสหกรณ์ได้ดำเนินการปรับเปลี่ยนรูปแบบรายงานการสอบบัญชีสหกรณ์ใหม่ โดยจัดทำรายงานของผู้สอบบัญชีให้เป็นไปตามรูปแบบที่สภาวิชาชีพบัญชีฯ ได้ปรับเปลี่ยนใหม่และปรับเปลี่ยนหัวข้อรายงานผลการตรวจสอบบัญชีโดยเพิ่มสาระสำคัญที่พบจากการตรวจสอบทำให้เนื้อหาในรายงานการสอบบัญชีมีความชัดเจนยิ่งขึ้น เพื่อแจ้งให้สหกรณ์และสมาชิกสหกรณ์ทราบ และมีประโยชน์ในการนำไปใช้ปรับปรุงการบริหารงานของสหกรณ์ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น อย่างไรก็ตาม เนื้อหาในส่วนที่เป็นเงื่อนไขประกอบการพิจารณาการจัดทำรายงานของผู้สอบบัญชียังคงปฏิบัติตามคู่มือการจัดทำรายงานการสอบบัญชีสหกรณ์ (กุมภาพันธ์ ๒๕๕๗) ดังนั้น เพื่อให้การปฏิบัติงานสอบบัญชีสหกรณ์เป็นไปในแนวทางเดียวกันจึงเห็นสมควรให้ปฏิบัติ ดังนี้

๑. ยกเลิกเฉพาะรูปแบบรายงานของผู้สอบบัญชีและรายงานผลการตรวจสอบบัญชีในคู่มือการจัดทำรายงานการสอบบัญชีสหกรณ์ (กุมภาพันธ์ ๒๕๕๗)

๒. ให้ผู้สอบบัญชีสหกรณ์ถือปฏิบัติตามรูปแบบรายงานการสอบบัญชีสหกรณ์ใหม่ โดยใช้สำหรับการตรวจสอบบัญชีสหกรณ์/กลุ่มเกษตรกร ที่มีบัญชีสิ้นสุดวันที่ ๓๐ มิถุนายน ๒๕๖๐ เป็นต้นไป กรณีวิธีปฏิบัติงานใดที่ขัดหรือแย้งกับวิธีการปฏิบัติงานที่กำหนดไว้ในรูปแบบรายงานการสอบบัญชีสหกรณ์ใหม่ ให้ถือปฏิบัติตามแนวทางนี้

๓. ให้ผู้สอบบัญชีจัดส่งรายงานของผู้สอบบัญชี รายงานผลการตรวจสอบบัญชี และงบการเงินให้สหกรณ์/กลุ่มเกษตรกร เพื่อนำเสนอไว้ในรายงานประจำปีของสหกรณ์/กลุ่มเกษตรกร

จึงเรียนมาเพื่อทราบ และแจ้งเวียนให้ผู้สอบบัญชีสหกรณ์ในสังกัดเพื่อทราบ และถือปฏิบัติต่อไป

(นางบริสุทธิ์ เปรมประพันธ์)

อธิบดีกรมตรวจบัญชีสหกรณ์

ด่วนที่สุด

ที่ กษ ๐๔๐๔/๑ ๙๒

กรมตรวจบัญชีสหกรณ์
เทเวศร์ กทม. ๑๐๒๐๐

๒๒ มิถุนายน ๒๕๖๐

เรื่อง การเปลี่ยนรูปแบบรายงานการสอบบัญชีสหกรณ์ใหม่

เรียน ผู้สอบบัญชี

อ้างถึง คู่มือการจัดทำรายงานการสอบบัญชีสหกรณ์ (กุมภาพันธ์ ๒๕๕๗)

สิ่งที่ส่งมาด้วย รูปแบบรายงานการสอบบัญชีสหกรณ์ใหม่

ตามหนังสือที่อ้างถึง กรมตรวจบัญชีสหกรณ์ได้กำหนดคู่มือการจัดทำรายงานการสอบบัญชีสหกรณ์ (กุมภาพันธ์ ๒๕๕๗) ให้ถือปฏิบัติไปแล้วนั้น เนื่องจากปัจจุบันสภาวิชาชีพบัญชี ในพระบรมราชูปถัมภ์ ได้มีการกำหนดและประกาศใช้มาตรฐานการสอบบัญชีฉบับใหม่ที่เกี่ยวข้องกับการจัดทำรายงานของผู้สอบบัญชีให้ถือปฏิบัติ ประกอบกับเพื่อให้ผู้สอบบัญชีสามารถจัดทำรายงานผลการตรวจสอบบัญชีที่เป็นประโยชน์ต่อสหกรณ์ สามารถส่งสัญญาณเตือนภัยให้กับสหกรณ์ในการป้องกันหรือลดความเสียหายของสหกรณ์ รวมทั้งสะท้อนผลการตรวจสอบได้อย่างแท้จริง จึงจำเป็นต้องปรับปรุงรายงานของผู้สอบบัญชีให้สอดคล้องกับมาตรฐานการสอบบัญชีที่มีการปรับเปลี่ยน และปรับปรุงรายงานผลการตรวจสอบบัญชีให้ได้ข้อมูลที่มีสาระสำคัญ เหมาะสมกับสภาวะการณ์ปัจจุบัน

กรมตรวจบัญชีสหกรณ์ได้ดำเนินการปรับเปลี่ยนรูปแบบรายงานการสอบบัญชีสหกรณ์ใหม่ โดยจัดทำรายงานของผู้สอบบัญชีให้เป็นไปตามรูปแบบที่สภาวิชาชีพบัญชีฯ ได้ปรับเปลี่ยนใหม่และปรับเปลี่ยนหัวข้อรายงานผลการตรวจสอบบัญชีโดยเพิ่มสาระสำคัญที่พบจากการตรวจสอบทำให้เนื้อหาในรายงานการสอบบัญชีมีความชัดเจนยิ่งขึ้น เพื่อแจ้งให้สหกรณ์และสมาชิกสหกรณ์ทราบ และมีประโยชน์ในการนำไปใช้ปรับปรุงการบริหารงานของสหกรณ์ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น อย่างไรก็ตาม เนื้อหาในส่วนที่เป็นเงื่อนไขประกอบการพิจารณาการจัดทำรายงานของผู้สอบบัญชียังคงปฏิบัติตามคู่มือการจัดทำรายงานการสอบบัญชีสหกรณ์ (กุมภาพันธ์ ๒๕๕๗) ดังนั้น เพื่อให้การปฏิบัติงานสอบบัญชีสหกรณ์เป็นไปในแนวทางเดียวกันจึงเห็นสมควรให้ปฏิบัติ ดังนี้

๑. ยกเลิกเฉพาะรูปแบบรายงานของผู้สอบบัญชีและรายงานผลการตรวจสอบบัญชีในคู่มือการจัดทำรายงานการสอบบัญชีสหกรณ์ (กุมภาพันธ์ ๒๕๕๗)

๒. ให้ผู้สอบบัญชีสหกรณ์ถือปฏิบัติตามรูปแบบรายงานการสอบบัญชีสหกรณ์ใหม่ โดยใช้สำหรับการตรวจสอบบัญชีสหกรณ์/กลุ่มเกษตรกร ที่มีบัญชีสิ้นสุดวันที่ ๓๐ มิถุนายน ๒๕๖๐ เป็นต้นไป กรณีวิธีปฏิบัติงานใดที่ขัดหรือแย้งกับวิธีการปฏิบัติงานที่กำหนดไว้ในรูปแบบรายงานการสอบบัญชีสหกรณ์ใหม่ ให้ถือปฏิบัติตามแนวทางนี้

๓. ให้ผู้สอบบัญชีจัดส่งรายงานของผู้สอบบัญชี รายงานผลการตรวจสอบบัญชี และงบการเงินให้สหกรณ์/กลุ่มเกษตรกร เพื่อนำเสนอไว้ในรายงานประจำปีของสหกรณ์/กลุ่มเกษตรกร

จึงเรียนมาเพื่อทราบ และถือปฏิบัติต่อไป

ขอแสดงความนับถือ

อธิบดีกรมตรวจบัญชีสหกรณ์
พนักงานเจ้าหน้าที่ ปฏิบัติการแทน
นายทะเบียนสหกรณ์

สำนักมาตรฐานการบัญชีและการสอบบัญชี

โทร. ๐ ๒๖๒๘ ๕๒๔๐ - ๕๔๙ ต่อ ๓๔๐๑ - ๓๔๐๒

โทรสาร ๐ ๒๖๒๘ ๕๗๗๒

รูปแบบรายงานการสอบบัญชีสหกรณ์ใหม่

ตามที่กรมตรวจบัญชีสหกรณ์ได้กำหนดให้ผู้สอบบัญชีจัดทำรายงานการสอบบัญชี ตามคู่มือการจัดทำ
รายงานการสอบบัญชีสหกรณ์ (กุมภาพันธ์ 2557) ไปแล้วนั้น

เนื่องจากสภาวิชาชีพบัญชี ในพระบรมราชูปถัมภ์ ได้ออกมาตรฐานการสอบบัญชีที่เกี่ยวข้องกับการจัดทำ
รายงานการสอบบัญชีฉบับใหม่ให้ถือปฏิบัติ กรมตรวจบัญชีสหกรณ์จึงได้ปรับปรุงรายงานของผู้สอบบัญชีให้สอดคล้องกับ
มาตรฐานที่เปลี่ยนแปลงไป นอกจากนี้ ยังได้ปรับปรุงรายงานผลการตรวจสอบบัญชีเพื่อให้ได้ข้อมูลที่มีสาระสำคัญ
เหมาะสมกับสถานการณ์ปัจจุบัน และเป็นประโยชน์ต่อสหกรณ์ที่รับการตรวจสอบบัญชีอีกด้วย

ทั้งนี้ รายงานการสอบบัญชีสหกรณ์ได้มีการปรับเปลี่ยนรูปแบบรายงานของผู้สอบบัญชีและรูปแบบรายงาน
ผลการตรวจสอบบัญชีพร้อมแนวทางการรายงานการสอบบัญชี อย่างไรก็ตาม เนื้อหาสาระและแนวทางในเรื่องอื่น ๆ
ยังคงปฏิบัติตามคู่มือการจัดทำรายงานการสอบบัญชีสหกรณ์ดังกล่าวข้างต้น

สำหรับรูปแบบและแนวทางการจัดทำรายงานการสอบบัญชีสหกรณ์ที่ปรับเปลี่ยน มีดังนี้

รายงาน

ของมูลนิธิฯ

มูลนิธิหอสมุดแห่งชาติ

① รูปแบบรายงานของผู้สอบบัญชี อย่างไม่มีเงื่อนไข หรือ แบบมาตรฐาน

1. ชื่อรายงาน-->	รายงานของผู้สอบบัญชี
2. ผู้แต่งตั้ง --> ผู้สอบบัญชี	เสนอ นายทะเบียนสหกรณ์
3. วรรค ---> ความเห็น	<p>ความเห็น</p> <p>ข้าพเจ้าได้ตรวจสอบงบการเงินของสหกรณ์.....ซึ่งประกอบด้วยงบแสดงฐานะการเงิน ณ วันที่.....(ปีปัจจุบัน).....งบกำไรขาดทุน และงบกระแสเงินสด (ถ้ามี) สำหรับปีสิ้นสุดวันเดียวกัน และหมายเหตุประกอบงบการเงิน รวมถึงหมายเหตุสรุปนโยบายการบัญชีที่สำคัญ</p> <p>ข้าพเจ้าเห็นว่า งบการเงินข้างต้นนี้แสดงฐานะการเงินของสหกรณ์..... ณ วันที่..... (ปีปัจจุบัน).....ผลการดำเนินงาน และกระแสเงินสด (ถ้ามี) สำหรับปีสิ้นสุดวันเดียวกัน โดยถูกต้องตามที่ควร ในสาระสำคัญตามระเบียบนายทะเบียนสหกรณ์</p>
4. วรรค ---> เกณฑ์ในการ แสดงความเห็น	<p>เกณฑ์ในการแสดงความเห็น</p> <p>ข้าพเจ้าได้ปฏิบัติงานตรวจสอบตามมาตรฐานการสอบบัญชีและระเบียบนายทะเบียนสหกรณ์ ความรับผิดชอบของข้าพเจ้าได้กล่าวไว้ ในส่วนของความรับผิดชอบของผู้สอบบัญชีต่อการตรวจสอบ งบการเงินในรายงานของข้าพเจ้า ข้าพเจ้ามีความเป็นอิสระจากสหกรณ์และได้ปฏิบัติตามจรรยาบรรณของผู้สอบบัญชีสหกรณ์ตามระเบียบนายทะเบียนสหกรณ์ ข้าพเจ้าเชื่อว่าหลักฐานการสอบบัญชีที่ข้าพเจ้าได้รับ เพียงพอและเหมาะสมเพื่อใช้เป็นเกณฑ์ในการแสดงความเห็นของข้าพเจ้า</p>
5. วรรค ---> เรื่องสำคัญใน การตรวจสอบ	<p>เรื่องสำคัญในการตรวจสอบ</p> <p>เรื่องสำคัญในการตรวจสอบ คือ เรื่องต่าง ๆ ที่มีนัยสำคัญที่สุดตามดุลยพินิจของผู้ประกอบวิชาชีพของข้าพเจ้าในการตรวจสอบงบการเงินสำหรับงวดปัจจุบัน ข้าพเจ้าได้นำเรื่องเหล่านี้มาพิจารณาในบริบทของการตรวจสอบงบการเงินโดยรวมและในการแสดงความเห็นของข้าพเจ้า ทั้งนี้ ข้าพเจ้าไม่ได้แสดงความเห็นแยกต่างหากสำหรับเรื่องเหล่านี้</p> <p>เรื่องสำคัญในการตรวจสอบ พร้อมวิธีการตรวจสอบแต่ละเรื่องมีดังต่อไปนี้</p> <p>.....(อธิบายเรื่องและผู้สอบบัญชีพิจารณาว่า มีนัยสำคัญในการตรวจสอบ พร้อมวิธีการตรวจสอบ โดยแยกเป็นแต่ละเรื่อง).....</p> <p>1.</p> <p>2.</p> <p style="text-align: center;">ฯลฯ</p>

6. วรรค --->
 ความรับผิดชอบ
 ของคณะกรรมการ
 ดำเนินการสหกรณ์
 ต้องการการเงิน

ความรับผิดชอบของคณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์ต้องการการเงิน

คณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์มีหน้าที่รับผิดชอบในการจัดทำและนำเสนองบการเงินเหล่านี้ โดยถูกต้องตามที่ควร ตามระเบียบนายทะเบียนสหกรณ์ และรับผิดชอบเกี่ยวกับการควบคุมภายใน ที่คณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์พิจารณาว่าจำเป็นเพื่อให้สามารถจัดทำงบการเงิน ที่ปราศจากการแสดงข้อมูลที่ขัดต่อข้อเท็จจริงอันเป็นสาระสำคัญไม่ว่าจะเกิดจากการทุจริตหรือข้อผิดพลาด

ในการจัดทำงบการเงิน คณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์รับผิดชอบในการประเมินความสามารถของสหกรณ์ในการดำเนินงานต่อเนื่อง การเปิดเผยเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานต่อเนื่องในกรณีที่มีเรื่องดังกล่าว และการใช้เกณฑ์การบัญชีสำหรับการดำเนินงานต่อเนื่องเว้นแต่คณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์มีความตั้งใจที่จะเลิกสหกรณ์หรือหยุดดำเนินงานหรือไม่สามารถดำเนินงานต่อเนื่องต่อไปได้

7. วรรค --->
 ความรับผิดชอบ
 ของผู้สอบบัญชี
 ต่อการตรวจสอบ
 งบการเงิน

ความรับผิดชอบของผู้สอบบัญชีต่อการตรวจสอบงบการเงิน

การตรวจสอบของข้าพเจ้ามีวัตถุประสงค์เพื่อให้ได้ความเชื่อมั่นอย่างสมเหตุสมผลว่างบการเงินโดยรวมปราศจากการแสดงข้อมูลที่ขัดต่อข้อเท็จจริงอันเป็นสาระสำคัญหรือไม่ ไม่ว่าจะเกิดจากการทุจริตหรือข้อผิดพลาด และเสนอรายงานของผู้สอบบัญชี ซึ่งรวมความเห็นของข้าพเจ้าอยู่ด้วย ความเชื่อมั่นอย่างสมเหตุสมผล คือ ความเชื่อมั่นในระดับสูงแต่ไม่ได้เป็นการรับประกันว่าการปฏิบัติงานตรวจสอบตามมาตรฐานการสอบบัญชีและระเบียบนายทะเบียนสหกรณ์จะสามารถตรวจพบข้อมูลที่ขัดต่อข้อเท็จจริงอันเป็นสาระสำคัญที่มีอยู่ได้เสมอไป ข้อมูลที่ขัดต่อข้อเท็จจริงอาจเกิดจากการทุจริตหรือข้อผิดพลาด และถือว่ามีสาระสำคัญเมื่อคาดการณ์ได้อย่างสมเหตุสมผลว่า รายการที่ขัดต่อข้อเท็จจริงแต่ละรายการหรือทุกรายการรวมกันจะมีผลต่อการตัดสินใจทางเศรษฐกิจของผู้ใช้งบการเงินจากการใช้งบการเงินเหล่านี้

ในการตรวจสอบของข้าพเจ้าตามมาตรฐานการสอบบัญชีและระเบียบนายทะเบียนสหกรณ์ ข้าพเจ้าได้ใช้ดุลยพินิจและการสังเกตและสงสัยเยี่ยงผู้ประกอบวิชาชีพตลอดการตรวจสอบ การปฏิบัติงานของข้าพเจ้า รวมถึง

- ระบุและประเมินความเสี่ยงจากการแสดงข้อมูลที่ขัดต่อข้อเท็จจริงอันเป็นสาระสำคัญในงบการเงิน ไม่ว่าจะเกิดจากการทุจริตหรือข้อผิดพลาด ออกแบบและปฏิบัติงานตามวิธีการตรวจสอบเพื่อตอบสนองต่อความเสี่ยงเหล่านั้น และได้หลักฐานการสอบบัญชีที่เพียงพอและเหมาะสมเพื่อเป็นเกณฑ์ในการแสดงความเห็นของข้าพเจ้า ความเสี่ยงที่ไม่พบข้อมูลที่ขัดต่อข้อเท็จจริงอันเป็นสาระสำคัญซึ่งเป็นผลมาจากการทุจริตจะสูงกว่าความเสี่ยงที่เกิดจากข้อผิดพลาด เนื่องจากการทุจริตอาจเกี่ยวกับการสมรู้ร่วมคิด การปลอมแปลงเอกสารหลักฐาน การตั้งใจละเว้นการแสดงข้อมูล การแสดงข้อมูลที่ไม่ตรงตามข้อเท็จจริงหรือการแทรกแซงการควบคุมภายใน

- ทำความเข้าใจในระบบการควบคุมภายในที่เกี่ยวข้องกับการตรวจสอบ เพื่อออกแบบวิธีการตรวจสอบที่เหมาะสมกับสถานการณ์ แต่ไม่ใช่เพื่อวัตถุประสงค์ในการแสดงความเห็นต่อความมีประสิทธิภาพของการควบคุมภายในของสหกรณ์

● ประเมินความเหมาะสมของนโยบายการบัญชีที่คณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์ใช้และความสมเหตุสมผลของประมาณการทางบัญชีและการเปิดเผยข้อมูลที่เกี่ยวข้องซึ่งจัดทำขึ้นโดยคณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์

● สรุปเกี่ยวกับความเหมาะสมของการใช้เกณฑ์การบัญชีสำหรับการดำเนินงานต่อเนื่องของคณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์ และจากหลักฐานการสอบบัญชีที่ได้รับว่า มีความไม่แน่นอนที่มีสาระสำคัญที่เกี่ยวกับเหตุการณ์หรือสถานการณ์ที่อาจเป็นเหตุให้เกิดข้อสงสัยอย่างมีนัยสำคัญต่อความสามารถของสหกรณ์ในการดำเนินงานต่อเนื่องหรือไม่ ถ้าข้าพเจ้าได้ข้อสรุปว่ามีความไม่แน่นอนที่มีสาระสำคัญ ข้าพเจ้าต้องให้ข้อสังเกตไว้ในรายงานของผู้สอบบัญชีของข้าพเจ้าถึงการเปิดเผยข้อมูลที่เกี่ยวข้องในงบการเงิน หรือถ้าการเปิดเผยดังกล่าวไม่เพียงพอ ความเห็นของข้าพเจ้าจะเปลี่ยนแปลงไป ข้อสรุปของข้าพเจ้าขึ้นอยู่กับหลักฐานการสอบบัญชีที่ได้รับจนถึงวันที่ในรายงานของผู้สอบบัญชีของข้าพเจ้า อย่างไรก็ตาม เหตุการณ์หรือสถานการณ์ในอนาคตอาจเป็นเหตุให้สหกรณ์ต้องหยุดการดำเนินงานต่อเนื่อง

● ประเมินการนำเสนอ โครงสร้างและเนื้อหาของงบการเงินโดยรวม รวมถึงการเปิดเผยว่างบการเงินแสดงรายการและเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นโดยถูกต้องตามที่ควร

ข้าพเจ้าได้สื่อสารกับคณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์เกี่ยวกับขอบเขตและช่วงเวลาของการตรวจสอบตามที่ได้วางแผนไว้ ประเด็นที่มีนัยสำคัญที่พบจากการตรวจสอบ รวมถึงข้อบกพร่องที่มีนัยสำคัญในระบบการควบคุมภายในซึ่งข้าพเจ้าได้พบในระหว่างการตรวจสอบของข้าพเจ้า

8. ลายมือชื่อ --->
ของผู้สอบบัญชี

(ลงชื่อ).....

(.....)

ผู้สอบบัญชี

9. ที่ตั้ง --->
สำนักงานของ
ผู้สอบบัญชี

ที่ตั้งสำนักงานของผู้สอบบัญชี

10. วันที่ --->
ในรายงาน

วันที่.....

❖ คำอธิบายประกอบการจัดทำรายงานของผู้สอบบัญชี อย่างไม่มีเงื่อนไข หรือ แบบมาตรฐาน

ผู้สอบบัญชีนำเสนอรายงานโดยใช้หัวข้อยก เพื่อให้ผู้ใช้อ้างอิงข้อมูลเข้าใจในเรื่องที่รายงาน ซึ่งมีองค์ประกอบพื้นฐาน ดังนี้

1. ชื่อรายงาน

ให้ระบุชื่อรายงานนี้ว่า “รายงานของผู้สอบบัญชี”

2. ผู้แต่งตั้งผู้สอบบัญชี

ให้ระบุชื่อผู้แต่งตั้งผู้สอบบัญชี คือ นายทะเบียนสหกรณ์

3. วรรคความเห็น

3.1 ให้ระบุอย่างชัดเจนว่า งบการเงินของสหกรณ์ประกอบด้วยอะไรบ้าง ดังนี้

(1) งบการเงินของสหกรณ์ประเภทออมทรัพย์ ประกอบด้วย

- งบแสดงฐานะการเงิน
- งบกำไรขาดทุน
- งบกระแสเงินสด
- หมายเหตุสรุบบัญชีที่สำคัญ และหมายเหตุเรื่องอื่น ๆ

(2) งบการเงินของสหกรณ์ประเภทอื่น ประกอบด้วย

- งบแสดงฐานะการเงิน
- งบกำไรขาดทุน
- หมายเหตุสรุบบัญชีที่สำคัญ และหมายเหตุเรื่องอื่น ๆ

3.2 ให้ระบุการแสดงความคิดเห็นอย่างชัดเจนว่า เป็นการแสดงความเห็นต่องบการเงิน ณ วันที่ใด (ปีปัจจุบันเพียงปีเดียว)

3.3 ให้ระบุการแสดงความคิดเห็นของผู้สอบบัญชีต่องบการเงินอย่างชัดเจนว่า งบการเงินแสดงฐานะการเงิน ผลการดำเนินงานและกระแสเงินสด (ถ้ามี) โดยถูกต้องตามที่ควรในสาระสำคัญตามระเบียบนายทะเบียนสหกรณ์

4. วรรคเกณฑ์ในการแสดงความเห็น

ให้อธิบายเกณฑ์ในการแสดงความเห็นอย่างไม่มีเงื่อนไข โดยต้องระบุให้ชัดเจนว่า ผู้สอบบัญชีได้ปฏิบัติงาน ตรวจสอบตามมาตรฐานการสอบบัญชี และระเบียบนายทะเบียนสหกรณ์ และผู้สอบบัญชีเชื่อว่าหลักฐานการสอบบัญชีที่ได้รับเพียงพอและเหมาะสมในการแสดงความเห็น

5. วรรคเรื่องสำคัญในการตรวจสอบ

ให้ระบุ “เรื่องสำคัญในการตรวจสอบ” (Key Audit Matters : KAM) โดยให้ผู้สอบบัญชีใช้ดุลยพินิจ เยี่ยงผู้ประกอบวิชาชีพในการพิจารณาเรื่องต่าง ๆ ที่มีความเสี่ยงสูงหรือความเสี่ยงที่มีนัยสำคัญในการตรวจสอบงบการเงิน และเรื่องที่สื่อสารกับคณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์ ซึ่งเป็นเรื่องที่ต้องการความใส่ใจเป็นพิเศษจากผู้สอบบัญชี ในการปฏิบัติงานตรวจสอบ รวมถึงเรื่องและผู้สอบบัญชีได้มีการแจ้งข้อสังเกตให้คณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์ทราบ เช่น

1. การประมาณการต่าง ๆ เช่น การตั้งค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญลูกหนี้, ค่าเผื่อเงินฝากสหกรณ์อื่นสงสัยจะสูญ, อายุการใช้งานสินทรัพย์, การคิดค่าเสื่อมราคา, หนี้สินที่อาจเกิดขึ้น เป็นต้น
2. การตีราคาสินค้างเหลือ
3. การประเมินราคาทรัพย์สิน
4. ความรุนแรงของข้อสังเกตเกี่ยวกับการควบคุมภายใน
5. อื่น ๆ

ทั้งนี้ องค์ประกอบของ “เรื่องสำคัญในการตรวจสอบ” ควรระบุว่า

- เป็นเรื่องเกี่ยวกับอะไร โดยอ้างอิงการเปิดเผยข้อมูลที่เกี่ยวข้องในงบการเงิน เช่น งบแสดงฐานะการเงิน/ งบกำไรขาดทุน/หมายเหตุประกอบงบการเงินข้อ...
- เหตุผลที่เลือกเป็นเรื่องสำคัญในการตรวจสอบ
- อธิบายว่าผู้สอบบัญชีได้ใช้วิธีการตรวจสอบในเรื่องนั้นอย่างไร (ดูตัวอย่างแนบท้ายนี้)

6. วรรคความรับผิดชอบของคณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์ต่องบการเงิน

ระบุถึงความรับผิดชอบของคณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์ในการจัดทำและนำเสนองบการเงิน รวมทั้ง จัดให้มีการควบคุมภายในที่จำเป็น เพื่อให้สามารถจัดทำและนำเสนองบการเงินตามระเบียบที่นายทะเบียนสหกรณ์ กำหนด และความรับผิดชอบในการประเมินความเหมาะสมของสหกรณ์ในการดำเนินงานต่อเนื่องและเปิดเผยเกี่ยวกับการดำเนินงานต่อเนื่อง

“การควบคุมภายในที่จำเป็น” หมายถึง การจัดให้มีการจัดการเกี่ยวกับการควบคุมภายในที่มีประสิทธิภาพ เพื่อให้การดำเนินงานของสหกรณ์เป็นไปตามกฎหมาย ข้อบังคับ ระเบียบ คำสั่ง คำแนะนำที่เกี่ยวข้อง และมีความเหมาะสมเพียงพอที่จะทำให้งบการเงินของสหกรณ์แสดงข้อมูลที่เป็นความจริงและถูกต้องตามที่ควร รวมทั้งไม่ทำให้งบการเงินของสหกรณ์แสดงข้อมูลที่ขัดต่อข้อเท็จจริงอันเป็นสาระสำคัญไม่ว่าจะเกิดจากการทุจริตหรือข้อผิดพลาด

7. วรรคความรับผิดชอบของผู้สอบบัญชีต่อการตรวจสอบงบการเงิน

ระบุข้อความที่แสดงถึงความรับผิดชอบของผู้สอบบัญชี ดังนี้

- (1) วัตถุประสงค์การตรวจสอบเพื่อให้ได้ความเชื่อมั่นอย่างสมเหตุสมผลว่า งบการเงินโดยรวมปราศจากการแสดงข้อมูลที่ขัดต่อข้อเท็จจริงอันเป็นสาระสำคัญ

(2) ข้อมูลที่ขัดต่อข้อเท็จจริงอันเป็นสาระสำคัญ อาจเกิดจากการทุจริตหรือข้อผิดพลาดและถือว่า มีสาระสำคัญเมื่อคาดการณ์ได้อย่างสมเหตุสมผลว่า รายการที่ขัดต่อข้อเท็จจริงแต่ละรายการหรือทุกรายการรวมกัน จะส่งผลต่อการตัดสินใจทางเศรษฐกิจของผู้ใช้งบการเงินจากการใช้งบการเงินเหล่านี้

(3) การตรวจสอบของผู้สอบบัญชีตามมาตรฐานการสอบบัญชีและระเบียบนายทะเบียนสหกรณ์

(4) ผู้สอบบัญชีได้ใช้ดุลยพินิจและการสังเกตและสงสัยเยี่ยงผู้ประกอบวิชาชีพตลอดการตรวจสอบ

(5) ความเสี่ยงที่ไม่พบข้อมูลที่ขัดต่อข้อเท็จจริงอันเป็นสาระสำคัญซึ่งเป็นผลมาจากการทุจริตจะสูงกว่า ความเสี่ยงที่เกิดจากข้อผิดพลาด เนื่องจากการทุจริตอาจเกี่ยวกับการสมรู้ร่วมคิด การปลอมแปลงเอกสารหลักฐาน การตั้งใจละเว้นการแสดงผลการแสดงผลที่ไม่ตรงตามข้อเท็จจริงหรือการแทรกแซงการควบคุมภายใน

(6) สรุปรูปเกี่ยวกับความเหมาะสมของการใช้เกณฑ์การบัญชีสำหรับการดำเนินงานต่อเนื่องของคณะกรรมการ ดำเนินการสหกรณ์ และจากหลักฐานการสอบบัญชีที่ได้รับ สรุปว่ามีความไม่แน่นอนที่มีสาระสำคัญเกี่ยวกับเหตุการณ์ หรือสถานการณ์ที่อาจเป็นเหตุให้เกิดข้อสงสัยอย่างมีนัยสำคัญต่อความสามารถของสหกรณ์ในการดำเนินงานต่อเนื่อง หรือไม่

(7) เหตุการณ์หรือสถานการณ์ในอนาคตอาจเป็นเหตุให้สหกรณ์ต้องหยุดการดำเนินงานต่อเนื่อง

(8) การสื่อสารกับคณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์เกี่ยวกับแผนการตรวจสอบ ประเด็นที่ตรวจพบ รวมถึงข้อสังเกตเกี่ยวกับการควบคุมภายในที่พบในระหว่างการตรวจสอบ

8. ลายมือชื่อผู้สอบบัญชี

ให้ผู้สอบบัญชีลงลายมือชื่อ พร้อมทั้งระบุชื่อเต็มของผู้สอบบัญชีไว้ในวงเล็บ

9. ที่ตั้งสำนักงานของผู้สอบบัญชี

ระบุที่ตั้งสำนักงานของผู้สอบบัญชีหรือที่อยู่อาศัยของผู้สอบบัญชี (ในกรณีที่ไม่มีสำนักงานสอบบัญชี) ที่สามารถติดต่อได้ กรณีผู้สอบบัญชีใช้กระดาษที่ระบุที่ตั้งสำนักงานสอบบัญชีจัดทำรายงานก็ไม่จำเป็นต้องระบุที่ตั้ง สำนักงานซ้ำอีก สำหรับผู้สอบบัญชีภาครัฐ ให้ระบุหน่วยงานที่ผู้สอบบัญชีสังกัด ดังนี้

สำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์.....

กรมตรวจบัญชีสหกรณ์

10. วันที่ในรายงานของผู้สอบบัญชี

ระบุวันที่ในรายงานของผู้สอบบัญชี ผู้สอบบัญชีควรใช้วันที่สิ้นสุดการตรวจสอบเป็นวันที่ในรายงาน ของผู้สอบบัญชี ซึ่งอาจเป็นวันที่เดียวกันหรือวันที่หลังจากวันที่คณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์ลงลายมือชื่อ ในงบการเงิน ทั้งนี้วันที่ในรายงานของผู้สอบบัญชีต้องไม่ก่อน

(1) วันที่ที่ผู้สอบบัญชีได้รับหลักฐานการสอบบัญชีที่เหมาะสมอย่างเพียงพอ และ

(2) วันที่ที่เสร็จสิ้นการสอบทานงานสอบบัญชี ตามมาตรฐานการควบคุมคุณภาพงานของสำนักงาน

นอกจากองค์ประกอบพื้นฐานของรายงานของผู้สอบบัญชี แบบมาตรฐานข้างต้นแล้ว ในบางสถานการณ์ ผู้สอบบัญชีต้องการเน้นข้อมูลและเหตุการณ์ที่มีสาระสำคัญซึ่งได้เปิดเผยไว้แล้วอย่างเพียงพอในหมายเหตุประกอบงบการเงิน โดยการเพิ่มวรรค “ข้อมูลและเหตุการณ์ที่เน้น” ที่ผู้สอบบัญชีต้องการขยายความหรือให้รายละเอียดกับผู้ใช้งบการเงิน เพื่อให้ผู้ใช้ได้ทราบหรือมีความเข้าใจยิ่งขึ้นเกี่ยวกับการสอบบัญชี ความรับผิดชอบของผู้สอบบัญชีหรือรายงานของผู้สอบบัญชี โดยการเพิ่มวรรค “ข้อมูลและเหตุการณ์ที่เน้น” ต่อจากวรรค “เกณฑ์ในการแสดงความเห็น” ซึ่งการเพิ่มวรรค “ข้อมูลและเหตุการณ์ที่เน้น” ไม่มีผลกระทบต่อการแสดงความเห็นของผู้สอบบัญชี แต่อย่างใด ทั้งนี้ให้ปฏิบัติตามที่กำหนดไว้ในมาตรฐานการสอบบัญชี รหัส 706 (ปรับปรุง) เรื่อง วรรคเน้นข้อมูลและเหตุการณ์และวรรคเรื่องอื่นในรายงานของผู้สอบบัญชีรับอนุญาต

การพิจารณาเพิ่มวรรค “ข้อมูลและเหตุการณ์ที่เน้น”

รายการ	วรรคข้อมูลและเหตุการณ์ที่เน้น
1. เงื่อนไข	ต้องเป็นข้อมูลและเหตุการณ์ที่สหกรณ์ ได้แสดงหรือเปิดเผยไว้แล้วอย่างเหมาะสมในงบการเงิน
2. สถานการณ์ที่พิจารณา 2.1 อาจจำเป็นต้องเพิ่ม	ตัวอย่างเหตุการณ์/สถานการณ์ เรื่องนี้อาจจำเป็นต้องเพิ่ม เช่น ▶ ความไม่แน่นอนของคดีความ การดำเนินการทางกฎหมาย ▶ งบการเงินจัดทำตามหลักเกณฑ์อื่น ซึ่งมีใช้เกณฑ์การดำเนินงานต่อเนื่อง
2.2 อาจเพิ่ม	เรื่องนี้อาจเพิ่ม เช่น ▶ ตัวเลขเปรียบเทียบปีก่อนที่มีเงื่อนไข ได้มีการปรับปรุงตัวเลขปีปัจจุบันใหม่ให้ถูกต้อง (เนื่องจากระบบบัญชีสหกรณ์ไม่ได้กำหนดให้มีการปรับปรุงตัวเลขเปรียบเทียบปีก่อน)
2.3 ควร/ต้องเพิ่ม	เรื่องที่ควร/ต้องเพิ่ม เช่น ▶ ความไม่แน่นอนที่มีสาระสำคัญเกี่ยวกับเหตุการณ์/สถานการณ์ ซึ่งอาจเป็นเหตุให้เกิดข้อสงสัยอย่างมีสาระสำคัญเกี่ยวกับความสามารถในการดำเนินงานอย่างต่อเนื่องของสหกรณ์
3. การเพิ่ม	▶ หลังวรรคเกณฑ์ในการแสดงความเห็น ▶ อ้างถึงหมายเหตุที่เกี่ยวข้อง อธิบายประเด็นที่ต้องการเน้นโดยสรุป ▶ ระบุข้อความ “ทั้งนี้ ความเห็นของข้าพเจ้าต่องบการเงินมิได้มีเงื่อนไขในเรื่องที่ข้าพเจ้าขอให้สังเกตข้างต้น” หรือ “ทั้งนี้ การแสดงความเห็นของข้าพเจ้าว่า งบการเงินไม่ถูกต้องไม่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่ข้าพเจ้าขอให้สังเกตข้างต้น” (กรณีแสดงความเห็นว่างบการเงินไม่ถูกต้อง)

นอกจากนี้ผู้สอบบัญชีอาจระบุเรื่องที่ต้องการให้ข้อมูลเพื่อเพิ่มความเข้าใจเกี่ยวกับการตรวจสอบ/ความรับผิดชอบ/รายงานของผู้สอบบัญชี ซึ่งเป็นเรื่องทีนอกเหนือจากที่ได้แสดงหรือเปิดเผยไว้แล้วในงบการเงิน โดยการเพิ่มวรรค “เรื่องอื่น” ที่ผู้สอบบัญชีต้องการขยายความหรือให้รายละเอียดกับผู้ใช้งบการเงิน เพื่อให้ผู้ใช้งบการเงินได้ทราบหรือมีความเข้าใจยิ่งขึ้นเกี่ยวกับการสอบบัญชี ความรับผิดชอบของผู้สอบบัญชีหรือรายงานของผู้สอบบัญชี โดยการเพิ่มวรรค “เรื่องอื่น” ต่อจากวรรค “ข้อมูลและเหตุการณ์ที่เน้น” ซึ่งการเพิ่มวรรค “เรื่องอื่น” ไม่มีผลกระทบต่อการแสดงความเห็นของผู้สอบบัญชีแต่อย่างใด ทั้งนี้ให้ปฏิบัติตามที่กำหนดไว้ในมาตรฐานการสอบบัญชี รหัส 706 (ปรับปรุง) เรื่อง วรรคเน้นข้อมูลและเหตุการณ์และวรรคเรื่องอื่นในรายงานของผู้สอบบัญชีรับอนุญาต

การพิจารณาเพิ่มวรรค “เรื่องอื่น”

รายการ	วรรคเรื่องอื่น
1. เงื่อนไข	เป็นเรื่องทีนอกเหนือจากที่ได้แสดงหรือเปิดเผยไว้แล้วในงบการเงิน แต่ผู้สอบบัญชีต้องการให้ข้อมูลเพื่อเพิ่มความเข้าใจเกี่ยวกับการตรวจสอบ/ความรับผิดชอบ/รายงานของผู้สอบบัญชี
2. สถานการณ์ที่พิจารณา	ตัวอย่างเหตุการณ์/สถานการณ์
2.1 อาจจำเป็นต้องเพิ่ม	เรื่องทีอาจจำเป็นต้องเพิ่ม เช่น <ul style="list-style-type: none"> ▶ สาเหตุทีไม่สามารถถอนตัว กรณีคณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์จำกัดขอบเขตการตรวจสอบซึ่งผลกระทบอาจแผ่กระจาย
2.2 อาจเพิ่ม	เรื่องทีอาจเพิ่ม เช่น <ul style="list-style-type: none"> ▶ งบการเงินงวดก่อนตรวจสอบโดยผู้สอบบัญชีคนก่อน (งบการเงินงวดปัจจุบันมีตัวเลขเปรียบเทียบของงวดก่อนแสดงอยู่ด้วย)
2.3 ควร/ต้องเพิ่ม	เรื่องทีควร/ต้องเพิ่ม เช่น <ul style="list-style-type: none"> ▶ ตัวเลขเปรียบเทียบไม่ได้ผ่านการตรวจสอบ
3. การเพิ่ม	▶ หลังวรรคข้อมูลและเหตุการณ์ที่เน้น (ถ้ามี)

ตัวอย่างเรื่องสำคัญในการตรวจสอบ (Key Audit Matters : KAM)

ตัวอย่างที่ 1 การประมาณการ : ค่าเผื่อนี้สงสัยจะสูญลูกหนี้เงินให้กู้

ตามที่กล่าวไว้ในหมายเหตุประกอบงบการเงินข้อ..... เงินให้กู้ยืม ณ วันที่..... สหกรณ์มีเงินให้กู้ยืมจำนวนเงิน.....บาท (คิดเป็นร้อยละ..... ของสินทรัพย์ทั้งสิ้น) และค่าเผื่อนี้สงสัยจะสูญเป็นจำนวนเงิน.....บาท (คิดเป็นร้อยละ..... ของสินทรัพย์ทั้งสิ้น) ซึ่งเป็นเรื่องสำคัญในการตรวจสอบ เนื่องจากการประมาณการค่าเผื่อนี้สงสัยจะสูญต้องเป็นไปตามที่นายทะเบียนสหกรณ์กำหนด และการประมาณการต้องอาศัยดุลยพินิจ ประกอบกับจำนวนเงินมีสาระสำคัญ

ข้าพเจ้าผู้สอบทานการชำระหนี้บัญชีย่อยลูกหนี้เงินให้กู้เปรียบเทียบกับรายละเอียดการตั้งค่าเผื่อนี้สงสัยจะสูญ สอบทานการประมาณการตั้งค่าเผื่อนี้สงสัยจะสูญว่า มีความเพียงพอและเหมาะสมเป็นไปตามระเบียบนายทะเบียนสหกรณ์ โดยข้าพเจ้าปฏิบัติงานอย่างเป็นอิสระ ทั้งนี้ ตัวอย่างที่เลือกรวมถึงเงินให้กู้ยืมรายใหญ่ เงินให้กู้ยืมที่มีการปรับโครงสร้างหนี้ และการเปลี่ยนแปลงเงื่อนไขการจ่ายชำระหนี้

ตัวอย่างที่ 2 การประมาณการ : ค่าเผื่อเงินฝากสหกรณ์อื่นสงสัยจะสูญ

ตามที่กล่าวไว้ในหมายเหตุประกอบงบการเงินข้อ..... เงินฝากสหกรณ์อื่น ณ วันที่..... สหกรณ์มีเงินฝากสหกรณ์อื่น จำนวนเงิน.....บาท (คิดเป็นร้อยละ..... ของสินทรัพย์ทั้งสิ้น) และค่าเผื่อเงินฝากสหกรณ์อื่นสงสัยจะสูญเป็นจำนวนเงิน.....บาท (คิดเป็นร้อยละ..... ของสินทรัพย์ทั้งสิ้น) ซึ่งเป็นเรื่องสำคัญในการตรวจสอบ เนื่องจากสหกรณ์ได้ประมาณการค่าเผื่อเงินฝากสหกรณ์อื่นสงสัยจะสูญโดยใช้ดุลยพินิจและข้อสมมติต่าง ๆ ในการพิจารณาเกี่ยวกับการถอนเงินฝากสหกรณ์อื่น

ข้าพเจ้าผู้ตรวจสอบบัญชีเงินฝากสหกรณ์อื่นทุกบัญชี เพื่อพิจารณาสถานะการถอนเงินได้ และใช้ดุลยพินิจในการวิเคราะห์ฐานะการเงินของสหกรณ์ผู้รับฝากเงินเปรียบเทียบกับปีที่ผ่านมาว่ามีความมั่นคงเพียงพอ ประกอบการประมาณการตั้งค่าเผื่อเงินฝากสหกรณ์อื่นสงสัยจะสูญ

กรณีเงินฝากสหกรณ์อื่นมีหลักทรัพย์เป็นประกัน ข้าพเจ้าได้ตรวจสอบหลักฐานความน่าเชื่อถือและการประเมินราคาหลักทรัพย์ ซึ่งข้าพเจ้าปฏิบัติอย่างเป็นอิสระ และเปรียบเทียบกับราคาประเมินของทางราชการ รวมทั้งได้ตรวจสอบหลักฐานความน่าเชื่อถือของผู้ประเมินราคาหลักทรัพย์ และได้ขอคำปรึกษาหารือจากผู้เชี่ยวชาญภายนอกในการประเมินราคาหลักทรัพย์ค่าประกัน

ตัวอย่างที่ 3 การประมาณการ : การรับรู้รายได้ดอกเบี้ยเงินให้กู้

ตามที่แสดงในงบกำไรขาดทุน สหกรณ์มีรายได้ดอกเบี้ยจากเงินให้กู้ยืมในปี..... จำนวน..... บาท คิดเป็นร้อยละ..... ของรายได้รวม ซึ่งเป็นเรื่องสำคัญในการตรวจสอบ เนื่องจากรายได้ดังกล่าวเกิดจากสัญญาเงินให้กู้ยืมแต่ละประเภทมีเงื่อนไขการคำนวณดอกเบี้ยในอัตราที่แตกต่างกัน นอกจากนี้ การรับรู้รายได้ดอกเบี้ยเงินให้กู้ที่ประมวลผลด้วยระบบคอมพิวเตอร์หยุดการคิดดอกเบี้ยในกรณีที่ลูกหนี้ชำระหนี้ไม่ตรงตามกำหนดเวลา

ข้าพเจ้าได้ตรวจสอบโดยการประเมินและสุ่มทดสอบระบบการควบคุมภายในของสหกรณ์ที่เกี่ยวข้องกับการรับรู้รายได้ดอกเบี้ยเงินให้กู้ และระบบการควบคุมภายในด้านสารสนเทศที่เกี่ยวข้องกับการคำนวณดอกเบี้ยเงินให้กู้ นอกจากนี้ ข้าพเจ้าได้สุ่มตรวจสอบสัญญาเงินให้กู้ว่ามีการรับรู้รายได้ดอกเบี้ยเงินให้กู้เป็นไปตามเงื่อนไขสัญญาและสอดคล้องกับนโยบายการบัญชีที่สหกรณ์ใช้ และตามที่ระเบียบนายทะเบียนสหกรณ์กำหนด รวมทั้งข้าพเจ้าได้ทำการวิเคราะห์เปรียบเทียบข้อมูลบัญชีรายได้และสุ่มตรวจสอบรายการปรับปรุงบัญชีที่สำคัญ

ตัวอย่างที่ 4 การประมาณการ : การประเมินราคาที่ดินแทนการชำระหนี้

ตามหมายเหตุประกอบงบการเงินข้อ..... สิ้นทรัพย์หมุนเวียนอื่น ณ วันที่..... สหกรณ์มีที่ดินแทนการชำระหนี้ จำนวนเงิน.....บาท (คิดเป็นร้อยละ ของสิ้นทรัพย์หมุนเวียน) ซึ่งเป็นเรื่องสำคัญในการตรวจสอบ เนื่องจากสหกรณ์ ใช้ดุลยพินิจในการประเมินราคาที่ดินแทนการชำระหนี้ ซึ่งอาจมีผลกระทบต่อยอดคงเหลือของลูกหนี้

ข้าพเจ้าได้ตรวจสอบการประเมินราคาที่ดินแทนการชำระหนี้ ซึ่งข้าพเจ้าปฏิบัติอย่างเป็นอิสระ และเปรียบเทียบกับราคาประเมินของทางราชการ รวมทั้งได้ตรวจสอบหลักฐานความน่าเชื่อถือของผู้ประเมินราคาที่ดิน และได้ขอ คำปรึกษาหารือจากผู้เชี่ยวชาญภายนอกในการประเมินราคาที่ดินแทนการชำระหนี้

ตัวอย่างที่ 5 การประมาณการ : การประมาณการหนี้สินที่อาจเกิดขึ้น

ตามหมายเหตุประกอบงบการเงินข้อ.....เงินกู้ยืมระยะสั้น และข้อ.....เหตุการณ์ที่อาจเกิดขึ้นในภายหน้า ณ วันที่สหกรณ์ไม่ได้บันทึกดอกเบี้ยจ่ายเงินกู้ยืม ในงบกำไรขาดทุนสำหรับปีบัญชีปัจจุบันและไม่ได้ปรับปรุงดอกเบี้ยเงินกู้ยืมของปีก่อน ๆ จำนวน.....บาท ซึ่งเป็นเรื่องสำคัญในการตรวจสอบ เนื่องจากสหกรณ์มีข้อโต้แย้งกับเจ้าหนี้เงินกู้ เกี่ยวกับการคำนวณดอกเบี้ยเงินกู้และกระทบถึงยอดหนี้เงินต้น โดยที่ประชุมคณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์มีมติไม่ยอมรับ ยอดหนี้เงินต้นและไม่บันทึกดอกเบี้ยจ่ายของเงินกู้ยืมดังกล่าว เจ้าหนี้จึงฟ้องคดีแพ่งข้อหาสหกรณ์ผิดสัญญากู้ยืมเงิน จำนวนบาท ประกอบด้วย ต้นเงินกู้ยืม และดอกเบี้ย ซึ่งคิดเป็น.....เท่าของทุนดำเนินงานของสหกรณ์ และขณะนี้ คดียังอยู่ระหว่างการพิจารณาของศาล

ข้าพเจ้าได้สอบทานขั้นตอนการปฏิบัติและการควบคุมภายในที่เกี่ยวข้องกับเงินกู้ยืม และเหตุการณ์ที่อาจเกิดขึ้น ในภายหน้า สอบทานมติที่ประชุมคณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์ ทดสอบการคำนวณดอกเบี้ยเงินกู้และการหักหนี้เงินต้นของ ปีปัจจุบันและปีก่อนเปรียบเทียบกับยอดที่ฟ้องร้องคดี ตรวจสอบหลักฐานความคืบหน้าของคดีจากทนายความผู้รับมอบอำนาจ ของสหกรณ์ และใช้ดุลยพินิจในการพิจารณาประมาณการผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นหากสหกรณ์แพ้คดี รวมทั้งการเปิดเผย ข้อมูลเกี่ยวกับหนี้สินที่อาจเกิดขึ้นในหมายเหตุประกอบงบการเงิน

ตัวอย่างที่ 6: การตีราคาสินค้าคงเหลือ

ตามหมายเหตุประกอบงบการเงินข้อ..... สินค้าคงเหลือ ณ วันที่.....สหกรณ์มีข้าวเปลือกคงเหลือ จำนวน.....บาท ซึ่งเป็นเรื่องสำคัญในการตรวจสอบ เนื่องจากปริมาณข้าวเปลือกคงเหลือดังกล่าวที่เก็บรักษาในฉาง ไม่สามารถแยกตามลำดับการรับซื้อแต่ละครั้งได้ ส่งผลให้ผู้บริหารของสหกรณ์ต้องเปลี่ยนวิธีการตีราคาข้าวเปลือกคงเหลือ จากราคาทุนโดยวิธีการเข้าก่อนออกก่อนเป็นวิธีการถัวเฉลี่ยถ่วงน้ำหนักแทน

ข้าพเจ้าได้ตรวจสอบการตีราคาข้าวเปลือกคงเหลือ โดยสุ่มตรวจสอบทะเบียนข้าวเปลือกคงเหลือของสหกรณ์ ใช้ดุลยพินิจในการสุ่มการวัดปริมาตรเพื่อคำนวณข้าวเปลือกคงเหลือที่ควรจะเป็น และได้ขอคำปรึกษาหารือจากผู้เชี่ยวชาญภายนอก ในการตีราคาข้าวเปลือกคงเหลือ

ตัวอย่างที่ 7 การประเมินราคาทรัพย์สิน

ตามหมายเหตุประกอบงบการเงินข้อ..... ที่ดิน อาคารและอุปกรณ์ - สุทธิ ณ วันที่..... สหกรณ์มีอาคาร
จำนวน.....บาท คิดเป็นร้อยละ..... ของสินทรัพย์ทั้งสิ้น และค่าเสื่อมราคา จำนวน.....บาท คิดเป็นร้อยละ

ของกำไรสุทธิ ซึ่งเป็นเรื่องสำคัญในการตรวจสอบ เนื่องจากสหกรณ์ประเมินมูลค่าอาคารคงเหลืองวดสุดท้ายหรือ ณ วันเลิกใช้
เพิ่มขึ้นจากจำนวน.....บาท เป็นจำนวน.....บาท โดยเป็นไปตามการประเมินของนักประเมินมูลค่าทรัพย์สินอิสระ
สมาคมนักประเมินราคาอิสระไทย แต่ไม่สอดคล้องกับที่นายทะเบียนสหกรณ์กำหนดให้การคำนวณค่าเสื่อมราคาทรัพย์สิน
เหลือมูลค่าในงวดสุดท้าย 1.00 บาท

ข้าพเจ้าได้สอบทานการประเมินราคาอาคาร โดยสอบทานมติที่ประชุมคณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์
ตรวจสอบรายละเอียดสภาพอาคารและการใช้ประโยชน์เปรียบเทียบกับบัญชีอาคาร (สุทธิ) รวมทั้งได้ตรวจสอบหลักฐาน
ความน่าเชื่อถือของผู้ประเมินราคาอาคารที่สหกรณ์เลือกใช้ดังกล่าว และได้ขอคำปรึกษาหารือจากผู้เชี่ยวชาญภายนอก
ในการประเมินอาคาร ซึ่งผู้สอบบัญชีต้องใช้ดุลยพินิจในการสอบทานการประเมินราคาของผู้ประเมินราคนั้น

ตัวอย่างที่ 8 : ความรุนแรงของข้อสังเกตเกี่ยวกับการควบคุมภายใน : สหกรณ์จ่ายเงินกู้ให้สหกรณ์อื่น โดยไม่พิจารณา ความสามารถในการชำระหนี้และไม่คิดดอกเบี้ย

ตามหมายเหตุประกอบงบการเงินข้อ.....ลูกหนี้เงินให้กู้ ณ วันที่..... เป็นเงินให้สหกรณ์อื่นกู้.....สหกรณ์
จำนวน.....บาท คิดเป็นร้อยละ..... ของสินทรัพย์ทั้งสิ้น ซึ่งเป็นเรื่องสำคัญในการตรวจสอบ เนื่องจากสหกรณ์ผู้กู้
อยู่ในกลุ่มที่นายทะเบียนสหกรณ์สั่งเลิก เมื่อวันที่..... ซึ่งเป็นวันที่ก่อนการพิจารณาให้เงินกู้ ประกอบกับมีบันทึกข้อตกลง
ต่อท้ายสัญญาเงินกู้อันระบุว่า "ผู้กู้ตกลงจ่ายดอกเบี้ยให้แก่ผู้ให้กู้ในอัตราร้อยละ 0.00 ต่อปี" ซึ่งไม่เป็นไปตามระเบียบสหกรณ์
ว่าด้วยการให้เงินกู้แก่สหกรณ์อื่น ข้อ..... และข้อ.....ซึ่งกำหนดว่า สหกรณ์ผู้กู้จะต้องมีคุณสมบัติมีความมั่นคงทางการเงินและ
มีความสามารถในการชำระหนี้ การคิดดอกเบี้ยให้คิดเป็นรายวันตามความเหมาะสมกับภาวะทางการเงิน โดยประกาศ
เป็นคราว ๆ ไป

ข้าพเจ้าได้สอบทานขั้นตอนการปฏิบัติและการควบคุมภายในที่เกี่ยวข้องกับการจ่ายเงินกู้แก่สหกรณ์อื่น ได้แก่
สอบทานการพิจารณาสถานะทางการเงินของสหกรณ์ผู้กู้จากมติที่ประชุมคณะกรรมการฯ ในการพิจารณาอนุมัติเงินกู้
แก่สหกรณ์อื่น ตรวจสอบเอกสารหลักฐานการอนุมัติ สอบทานการพิจารณาและประเมินราคาของหลักประกันว่าคุ้มหนี้
และเชื่อถือได้ สอบทานการจัดทำบัญชีและเอกสารหลักประกันการให้เงินกู้ของสหกรณ์อื่น รวมทั้งใช้ดุลยพินิจพิจารณา
ความเชื่อถือได้ของผลการยืนยันยอดลูกหนี้เงินให้สหกรณ์อื่นกู้ และสอบทานความเพียงพอของการตั้งค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญ
ลูกหนี้เงินให้สหกรณ์อื่นกู้

ตัวอย่างที่ 9 : ความรุนแรงของข้อสังเกตเกี่ยวกับการควบคุมภายใน : การลงทุนไม่เป็นไปตามพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. 2542

ตามหมายเหตุประกอบงบการเงินซื้อ.....เงินลงทุน ณ วันที่.....เงินลงทุนในความต้องการของตลาด ประเภทกองทุนเปิด กองทุนรวม และหุ้นสามัญบริษัทเอกชน ซึ่งเป็นหลักทรัพย์จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ ราคาหุ้น จำนวน.....บาท ราคายุติธรรม จำนวน.....บาท คิดเป็นร้อยละ..... ของสินทรัพย์ทั้งสิ้น มีค่าเผื่อการปรับมูลค่าเงินลงทุน จำนวน.....บาท ซึ่งเป็นเรื่องสำคัญในการตรวจสอบ เนื่องจากเงินลงทุนดังกล่าวเป็นจำนวนเงินมาก และไม่ปฏิบัติตามพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. 2542 มาตรา 62 และมติที่ประชุมใหญ่ของสหกรณ์ กำหนดให้การลงทุนนอกเหนือจากที่กฎหมายกำหนดต้องขอความเห็นชอบจากนายทะเบียนสหกรณ์ ซึ่งนายทะเบียนสหกรณ์มีคำสั่งลงวันที่.....ให้คณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์ระงับการนำเงินไปลงทุนในหลักทรัพย์ดังกล่าว และให้ถอนเงินลงทุนที่ไม่เป็นไปตามกฎหมายดังกล่าวภายใน 1 ปี นับแต่วันที่รับคำสั่ง

ข้าพเจ้าได้สอบทานขั้นตอนการปฏิบัติและการควบคุมภายในที่เกี่ยวข้องกับเงินลงทุน สอบทานการลงทุนของสหกรณ์เป็นไปพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. 2542 สอบทานการอนุมัติเงินลงทุนจากมติที่ประชุมคณะกรรมการฯ ตรวจสอบแหล่งทุนที่สหกรณ์ได้มาเพื่อนำไปลงทุนในหลักทรัพย์ ตรวจสอบเอกสารหลักฐานการอนุมัติ เอกสารสิทธิ์ของเงินลงทุน รวมทั้งตรวจสอบหลักฐานการตีราคาหุ้นและมูลค่ายุติธรรมของเงินลงทุน ณ วันสิ้นปีบัญชี สอบทานการแสดงผลค่าของเงินลงทุนและการเปิดเผยข้อมูลในหมายเหตุประกอบงบการเงิน

รายงาน

ผลการตรวจสอบบัญชี

กรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ

๒ รูปแบบรายงานผลการตรวจสอบบัญชี ใช้ในการจัดทำรายงานผลการตรวจสอบบัญชีระหว่างปี และประจำปี

<p>รายงานผลการตรวจสอบบัญชี</p> <p>สหกรณ์..... จำกัด</p> <p>จังหวัด.....</p> <p>สำหรับปีสิ้นสุดวันที่.....</p>
<p>เสนอ นายทะเบียนสหกรณ์</p> <p>ตามที่นายทะเบียนสหกรณ์ได้แต่งตั้งให้ข้าพเจ้าเป็นผู้สอบบัญชีสหกรณ์..... จำกัด สำหรับปีสิ้นสุดวันที่..... นั้น</p> <p>*ข้าพเจ้า..... ดังต่อไปนี้</p>
<p>1. ข้อสังเกตจากการตรวจสอบ</p> <p>1.1 การควบคุมภายใน</p> <p>1) การไม่ปฏิบัติตามกฎหมายสหกรณ์ ประกาศ คำสั่ง คำแนะนำ แนวปฏิบัติของนายทะเบียนสหกรณ์ กรมตรวจบัญชีสหกรณ์ และกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง</p> <p>2) การแบ่งแยกหน้าที่ของสหกรณ์ (กรณีไม่เหมาะสม)</p> <p>3) ความรู้ความสามารถของคณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์ และฝ่ายจัดการของสหกรณ์</p> <p>4) การจัดทำบัญชีและรายงานทางการเงิน (กรณีไม่เป็นไปตามพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2553)</p> <p>1.2 การปฏิบัติที่ขัดแย้งทางผลประโยชน์ บุคคลและกิจการที่เกี่ยวข้องกัน</p> <p>2. ความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้น</p> <p>2.1 ความเสี่ยงด้านเครดิต</p> <p>2.2 ความเสี่ยงด้านสภาพคล่อง</p> <p>2.3 ความเสี่ยงด้านเงินลงทุนของสหกรณ์</p> <p>3. เรื่องอื่น ๆ</p> <p style="text-align: right;">(ลงชื่อ)</p> <p style="text-align: right;">(.....)</p> <p style="text-align: right;">ผู้สอบบัญชี</p>
<p>ที่ตั้งสำนักงานของผู้สอบบัญชี</p> <p>โทร.</p> <p>วันที่.....</p>

หมายเหตุ * 1. กรณีรายงานผลการตรวจสอบบัญชีระหว่างปี ให้ระบุว่า

“ข้าพเจ้าได้ตรวจสอบระหว่างปี ครั้งที่.....เมื่อวันที่.....ถึงวันที่.....รวม.....วัน

จึงขอเสนอรายงานผลการตรวจสอบบัญชีระหว่างปีในเรื่องที่สำคัญ”

2. กรณีรายงานผลการตรวจสอบบัญชีประจำปี ให้ระบุว่า

“ข้าพเจ้าได้ตรวจสอบและแสดงความเห็นในรายงานของผู้สอบบัญชีอย่าง.....ลงวันที่.....

ข้าพเจ้าขอรายงานผลการตรวจสอบบัญชีในเรื่องที่สำคัญ”

❖ คำอธิบายประกอบการจัดทำรายงานผลการตรวจสอบบัญชี

ให้ผู้สอบบัญชีรายงานข้อสังเกตที่ตรวจพบ และความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นที่มีสาระสำคัญ พร้อมข้อเสนอแนะแนวทางแก้ไขที่ชัดเจน เหมาะสม และสามารถนำไปปฏิบัติได้จริง รวมทั้งเรื่องอื่น ๆ (ถ้ามี) โดยมีองค์ประกอบที่ต้องรายงาน ดังนี้

1. ข้อสังเกตจากการตรวจสอบ

ให้ผู้สอบบัญชีรายงานข้อสังเกตจากการตรวจสอบโดยสรุป ให้ระบุสาเหตุ/จุดอ่อนของการควบคุมภายในที่มีสาระสำคัญ ส่งผลให้สหกรณ์ได้รับหรืออาจได้รับผลกระทบ และเกิดหรืออาจเกิดความเสียหายอย่างไร พร้อมทั้งข้อเสนอแนะเพื่อให้สหกรณ์พิจารณาดำเนินการแก้ไขปรับปรุง โดยให้รายงานแยกตามหัวข้อดังนี้

1.1 การควบคุมภายใน

ให้ผู้สอบบัญชีรายงานข้อสังเกตเกี่ยวกับจุดอ่อนของการควบคุมภายใน ข้อสังเกตหรือข้อบกพร่องที่เกิดขึ้นในปีก่อนและได้แก้ไขแล้วหรือยังไม่ได้แก้ไขในปีปัจจุบัน รวมทั้งข้อสังเกตที่ตรวจพบในปีปัจจุบัน และการปฏิบัติที่ไม่เป็นไปตามกฎหมายสหกรณ์หรือกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง พร้อมทั้งให้ระบุข้อเสนอแนะแนวทางแก้ไข เพื่อให้สหกรณ์พิจารณาดำเนินการแก้ไขปรับปรุง ในประเด็นดังนี้

1) การไม่ปฏิบัติตามกฎหมายสหกรณ์ ประกาศ คำสั่ง คำแนะนำ แนวปฏิบัติของนายทะเบียนสหกรณ์ กรมตรวจบัญชีสหกรณ์ และกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง เช่น การปฏิบัติไม่เป็นไปตามกฎหมายสหกรณ์ หรือการปฏิบัติไม่เป็นไปตามประมวลรัษฎากร เป็นต้น

2) การแบ่งแยกหน้าที่ของสหกรณ์ (กรณีไม่เหมาะสม) เช่น

- สหกรณ์ไม่มีการแบ่งแยกหน้าที่บุคลากร/เจ้าหน้าที่ด้านการเงินการบัญชีอย่างเหมาะสม หรือไม่มีการจัดให้มีหลักประกันการทำงาน เป็นต้น

3) ความรู้ความสามารถของคณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์ และฝ่ายจัดการของสหกรณ์

4) การจัดทำบัญชีและรายงานทางการเงิน (กรณีไม่เป็นไปตามพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2553)

1.2 การปฏิบัติที่ขัดแย้งทางผลประโยชน์ บุคคลและกิจการที่เกี่ยวข้องกัน

ให้รายงานเหตุการณ์เกี่ยวกับบุคคลหรือกิจการที่มีอำนาจในการตัดสินใจกำหนดนโยบายทางการเงินของสหกรณ์ หรือมีความสัมพันธ์ที่มีลักษณะไม่เป็นไปตามปกติของการดำเนินธุรกิจของสหกรณ์หรือเอื้อประโยชน์เฉพาะกลุ่มบุคคล ซึ่งความสัมพันธ์ดังกล่าวอาจส่งผลกระทบต่อฐานะการเงินและผลการดำเนินงานของสหกรณ์ เพื่อให้สมาชิกสหกรณ์และผู้ใช้งบการเงินได้ทราบข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะของความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลหรือกิจการที่เกี่ยวข้องกัน

2. ความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้น

ให้ผู้สอบบัญชีพิจารณาความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นกับสหกรณ์ โดยพิจารณาจากข้อมูลในรายงานทางการเงิน และหลักฐานที่ได้จากการตรวจสอบบัญชี รวมทั้งข้อมูล ปัจจัยต่าง ๆ ทั้งภายในและภายนอกของสหกรณ์ ผู้สอบบัญชี ต้องใช้ดุลยพินิจในการพิจารณาในการรายงานความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้น ดังต่อไปนี้

2.1 ความเสี่ยงด้านเครดิต เป็นความเสี่ยงที่เกี่ยวข้องกับการให้สินเชื่อที่เป็นธุรกรรมหลักของสหกรณ์ และความเสี่ยงในการก่อหนี้ของสหกรณ์ โดยให้รายงานความเสี่ยงหรือสถานการณ์ที่มีสาระสำคัญ ดังนี้

1) การให้สินเชื่อที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับคณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์/เจ้าหน้าที่สหกรณ์ เช่น การให้สินเชื่อกับคณะกรรมการฯ เป็นเงินจำนวนมากหรือเกินกว่าอัตราที่ระเบียบกำหนด เพื่อให้สหกรณ์พิจารณา จำกัดความเสียหายที่อาจเกิดขึ้นจากการให้สินเชื่อในลักษณะเอื้อประโยชน์แก่คณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์/เจ้าหน้าที่สหกรณ์ เป็นต้น

2) การให้สินเชื่อสหกรณ์อื่น เป็นเงินจำนวนมากหรือเกินกว่าอัตราที่ระเบียบกำหนด โดยไม่มีหลักประกัน หรือหลักประกันไม่คุ้มหนี้ เพื่อส่งสัญญาณเตือนภัยให้สหกรณ์กระจายความเสี่ยงจากการกระจุกตัวของลูกหนี้รายใหญ่ มากเกินไป

3) ความสามารถในการชำระหนี้ของลูกหนี้ โดยพิจารณาหลักเกณฑ์การจ่ายเงินกู้แก่สมาชิก ของสหกรณ์ที่มีความเสี่ยงซึ่งอาจไม่สามารถเรียกเก็บหนี้ได้ในอนาคต เช่น

- การให้สินเชื่อลูกหนี้ที่สูงอายุ เช่น ลูกหนี้มีอายุมากกว่า 70 ปี

- การให้สินเชื่อที่มีจำนวนงวดในการชำระหนี้เป็นจำนวนมาก/มีระยะเวลายาวนาน เช่น

ชำระหนี้เกิน 360 งวด เป็นต้น

- มีการปรับโครงสร้างหนี้ของลูกหนี้มากกว่า 3 ครั้งในรอบปีบัญชี

ฯลฯ

4) การก่อหนี้ของสหกรณ์ที่เกินกว่าอัตราที่ระเบียบกำหนด โดยพิจารณาจากอัตราส่วน วัดความสามารถในการก่อหนี้ เพื่อส่งสัญญาณเตือนภัยเกี่ยวกับการกู้ยืมนั้น และลดปัญหาการขยายตัวของสินทรัพย์ ผ่านการกู้ยืมจนเกินกว่าความสามารถที่จะชำระหนี้ได้ โดยมีวิธีการคำนวณ ดังนี้

$$\text{อัตราส่วนวัดความสามารถในการก่อหนี้} = \frac{\text{หนี้สินทั้งสิ้น}}{\text{ทุนเรือนหุ้น} + \text{ทุนสำรอง}}$$

5) สถานการณ์ที่สหกรณ์กู้ยืมเงินระยะสั้นจากภายนอก เพื่อมาจ่ายเงินกู้ระยะยาวให้สมาชิก/สหกรณ์อื่น

ฯลฯ

2.2 ความเสี่ยงด้านสภาพคล่อง

เป็นสถานการณ์ที่สหกรณ์อาจไม่สามารถชำระหนี้สินและภาระผูกพันได้ตามกำหนด หรือไม่สามารถจัดหาเงินทุนได้อย่างเพียงพอ ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อการทำงานของสหกรณ์ ทั้งนี้ ความเสี่ยงด้านสภาพคล่องให้พิจารณาจากสินทรัพย์ที่สหกรณ์สามารถเปลี่ยนเป็นเงินสดได้ง่าย และให้รายงานความเสี่ยงด้านสภาพคล่องในกรณีที่เกิดขึ้นกว่าอัตราที่ระบุเพื่อกำหนด โดยคำนวณ ดังนี้

$\text{อัตราส่วนสภาพคล่อง} = \frac{\text{เงินสด+เงินฝากธนาคาร}}{\text{เงินรับฝาก+เงินกู้ยืม+ทุนเรือนหุ้น}}$

2.3 ความเสี่ยงด้านเงินลงทุนของสหกรณ์

เป็นความเสี่ยงในกรณีสหกรณ์มีการลงทุนต่าง ๆ โดยให้พิจารณากรณีมีการลงทุนไม่เป็นไปตามกฎหมายสหกรณ์ ลงทุนในหลักทรัพย์เกินกว่าอัตราที่นายทะเบียนสหกรณ์กำหนด หรือการนำเงินไปฝากสหกรณ์อื่นที่มีปัญหาด้านสภาพคล่อง/หยุดดำเนินธุรกิจ/ฝากเงินในสหกรณ์อื่นที่อาจเลิกหรือต้องเลิกตามกฎหมาย/มีส่วนขาดแห่งทุน เป็นต้น

3. เรื่องอื่น ๆ

ให้รายงานผลการตรวจสอบในเรื่องอื่นที่นอกเหนือจากข้อ 1 - 2 ที่ผู้สอบบัญชีเห็นว่า มีสาระสำคัญและควรรายงานไว้ เช่น

- การให้คำแนะนำ/สอนแนะ โดยให้ระบุเรื่องที่ให้คำแนะนำ/สอนแนะโดยสรุป
- สหกรณ์หรือสมาชิกประสบภัยพิบัติใด ๆ ในระหว่างปีซึ่งก่อให้เกิดผลกระทบต่อสหกรณ์ ได้แก่ ภัยแล้ง वादภัย น้ำท่วม ฯลฯ โดยให้ระบุถึงภัยพิบัติ และผลกระทบที่มีต่อสหกรณ์
- โครงการต่าง ๆ ตามนโยบายรัฐบาลที่สหกรณ์เข้าร่วมโครงการ โดยให้ระบุถึงชื่อโครงการความช่วยเหลือที่ได้รับผลดี/ผลกระทบต่อสหกรณ์และสมาชิก
- กรณีสหกรณ์ดกค้างการสอบบัญชีในปีก่อน ๆ และตรวจบัญชีได้ในปัจจุบัน ให้รายงานผลการตรวจสอบสาเหตุและระยะเวลาที่ดกค้างการสอบบัญชี
- กรณีสหกรณ์เปลี่ยนปีทางบัญชี ให้รายงานวันที่เปลี่ยนปีทางบัญชี ระยะเวลาดำเนินงานในปีบัญชีแรก
- กรณีสหกรณ์หยุดดำเนินธุรกิจ ให้รายงานระยะเวลาที่หยุดดำเนินธุรกิจ พร้อมข้อเสนอแนะหากเข้าข่ายถูกพิจารณาสั่งเลิกตามกฎหมาย

ฯลฯ

ตัวอย่างการรายงานผลการตรวจสอบบัญชี

ตัวอย่างที่ 1 การปฏิบัติไม่เป็นตามกฎหมายสหกรณ์ : รับฝากเงินจากบุคคลภายนอก

สหกรณ์มีเงินรับฝาก จำนวนบาท โดยเป็นการรับฝากเงินจากนิติบุคคลที่ไม่ใช่สมาชิก จำนวน.....บาท หรือคิดเป็นร้อยละ..... ของเงินรับฝากทั้งสิ้น ซึ่งพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2553 มาตรา 46 (5) บัญญัติให้สหกรณ์รับฝากเงินจากสมาชิก หรือสหกรณ์อื่นหรือสมาคมอาปนกิจสงเคราะห์ ซึ่งมีสมาชิกของสมาคมนั้น ไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งเป็นสมาชิกของสหกรณ์ผู้รับฝากเงิน ดังนั้น พฤติการณ์ใดที่สหกรณ์รับฝากเงินจากผู้ฝากที่ไม่ใช่สมาชิกสหกรณ์ หรือสมาชิกเป็นผู้ฝากเงินแทนบุคคลที่ไม่ใช่สมาชิก คณะบุคคล หรือหน่วยงานสวัสดิการภายในส่วนราชการ หน่วยงานอื่น หรือนิติบุคคลอื่น จึงเป็นการปฏิบัติที่ขัดกับกฎหมายสหกรณ์ ซึ่งการรับฝากเงินจากบุคคลภายนอก อาจส่งผลกระทบต่อ การบริหารจัดการเงินของสหกรณ์ขาดประสิทธิภาพ และในกรณีผู้ฝากเงินมาถอนเงินเป็นจำนวนมาก อาจส่งผลกระทบต่อ สภาพคล่องของสหกรณ์

ดังนั้น เพื่อให้การรับฝากเงินเป็นไปตามกฎหมายสหกรณ์และป้องกันความเสียหายที่อาจเกิดขึ้น สหกรณ์จะต้อง ดำเนินการปิดบัญชีเงินฝากและแจ้งให้ผู้ฝากเงินถอนเงินคงเหลือทั้งหมด โดยอาศัยอำนาจตามระเบียบของสหกรณ์ ว่าด้วยการรับฝากเงินของสหกรณ์

ตัวอย่างที่ 2 : การปฏิบัติไม่เป็นไปตามประมวลรัษฎากร และระเบียบของสหกรณ์

สหกรณ์ก่อสร้างอาคารโรงรมยางพารา 1 หลังมูลค่า..... บาท โดยจัดจ้างห้างหุ้นส่วนจำกัด..... และ สหกรณ์จัดทำสัญญา แต่ไม่มีการเรียกหลักประกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามระเบียบว่าด้วย วิธีปฏิบัติเกี่ยวกับทรัพย์สินของสหกรณ์ พ.ศ. 2558 นอกจากนี้ยังมีการจ่ายเงินให้กับห้างหุ้นส่วนฯ จำนวน.....บาท โดยไม่ได้หักภาษี ณ ที่จ่าย ซึ่งไม่เป็นไป ตามคำสั่งกรมสรรพากรที่ ท.ป.4/2528 เรื่อง สั่งให้ผู้จ่ายเงินได้พึงประเมินตามมาตรา 40 แห่งประมวลรัษฎากรมีหน้าที่หัก ภาษีเงินได้ ณ ที่จ่าย

ทั้งนี้ กรณีที่ห้างหุ้นส่วนฯ ไม่ปฏิบัติตามสัญญา สหกรณ์ไม่สามารถเรียกร้องความเสียหายได้ และในส่วนของ การไม่หักภาษี ณ ที่จ่าย สหกรณ์อาจถูกประเมินและเรียกเก็บเงินภาษี เบี้ยปรับ และเงินเพิ่มในภายหลัง ดังนั้น สหกรณ์ควร เรียกให้หลักประกันสัญญาตามระเบียบฯ ที่ได้กำหนดไว้ เพื่อป้องกันความเสียหายที่อาจเกิดขึ้นได้ และสหกรณ์ต้อง ติดตามให้ผู้มีเงินได้จ่ายภาษีให้กับสหกรณ์โดยเร็ว และนำส่งภาษีหัก ณ ที่จ่ายนั้นต่อกรมสรรพากรตามระยะเวลาที่ กำหนดตามประมวลรัษฎากร

ตัวอย่างที่ 3 : สหกรณ์เก็บรักษาเงินสดเกินกว่าที่กำหนดไว้ในระเบียบสหกรณ์ ว่าด้วยการรับ - จ่ายและเก็บรักษาเงิน

ณ วันสิ้นปี สหกรณ์เก็บรักษาเงินสด จำนวน.....บาท ซึ่งเกินกว่าระเบียบฯ ที่กำหนดว่า ให้เก็บรักษาเงินสดไม่เกิน..... บาทต่อวัน และในระหว่างปีมีการเก็บรักษาเงินสดเกินวงเงินที่กำหนดอยู่เป็นประจำ โดยไม่มีเหตุผลอันสมควร เป็นผลให้สหกรณ์มีความเสี่ยงที่เงินสดสูญหาย เนื่องจากอาจถูกโจรกรรม หรือการนำไปใช้ส่วนตัว ดังนั้น เพื่อป้องกันความเสียหายที่อาจเกิดขึ้น สหกรณ์ควรปฏิบัติให้เป็นไปตามระเบียบฯ ที่กำหนดและกำกับดูแลให้เจ้าหน้าที่ปฏิบัติตามระเบียบฯ อย่างเคร่งครัด

ตัวอย่างที่ 4 : สหกรณ์ไม่มีการแบ่งแยกหน้าที่

สหกรณ์มีเจ้าหน้าที่เพียงคนเดียว ปฏิบัติงานทุกด้านตั้งแต่ต้นจนจบ โดยตรวจสอบสัญญาเงินกู้ของสมาชิก อนุมัติการจ่ายเงิน และบันทึกบัญชี เป็นผลให้สหกรณ์ได้รับความเสียหาย เนื่องจากการทุจริต จำนวน.....บาท หรือคิดเป็นร้อยละ..... ของสินทรัพย์ทั้งสิ้น และอาจมีลูกหนี้ปฏิเสธหนี้เพิ่มขึ้น ดังนั้น สหกรณ์ควรมีการดำเนินการให้มีผู้รับผิดชอบความเสียหายโดยเร็ว นอกจากนี้สหกรณ์ต้องมีการแบ่งแยกหน้าที่ระหว่างการเงินและเจ้าหน้าที่ฝ่ายอื่น ๆ ให้ชัดเจน ในกรณีสหกรณ์ไม่สามารถจัดจ้างบุคลากรเพิ่มได้ควรมอบหมายให้กรรมการเข้ามาช่วยปฏิบัติงาน

ตัวอย่างที่ 5 การจัดทำบัญชีและรายงานทางการเงินไม่เป็นไปตามพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. 2542 มาตรา 65 : โปรแกรมระบบบัญชีประมวลผลไม่ถูกต้อง

สหกรณ์ใช้โปรแกรมระบบบัญชีของเอกชน ซึ่งโปรแกรมดังกล่าวออกรายงานสรุปผลไม่ถูกต้อง คือ รายงานสรุปยอดคงเหลือดอกเบียค้างรับ ณ วันสิ้นปี จะไม่แสดงดอกเบียที่เกิดขึ้นระหว่างปีกรณีสหกรณ์มีการส่งหักลูกหนี้แล้ว แต่ได้รับชำระไม่ครบถ้วน โปรแกรมจะไม่นำเงินงวดส่วนที่ชำระไม่ครบมาคำนวณดอกเบียเพื่อเรียกเก็บในงวดถัดไป รวมทั้งตัดส่วนที่ยังไม่ได้ชำระออกไปด้วย กรณีที่ลูกหนี้ชำระดอกเบียไม่ครบถ้วน จึงทำให้เจ้าหน้าที่ต้องคำนวณดอกเบียด้วยมือเพิ่มเติม ส่งผลให้สหกรณ์ต้องใช้เวลาเพิ่มขึ้นในการปิดบัญชีประจำปี ดังนั้น สหกรณ์ต้องจัดให้มีการแก้ไขโปรแกรมให้สามารถประมวลผลและออกรายงานได้อย่างถูกต้อง รวมทั้งปรับปรุงบัญชีให้ถูกต้อง

ตัวอย่างที่ 6 การจัดทำบัญชีและรายงานทางการเงินไม่เป็นไปตามพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. 2542 มาตรา 65 : การจัดทำบัญชีไม่เป็นปัจจุบัน

สหกรณ์บันทึกบัญชีไม่เป็นไปตามพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. 2542 มาตรา 65 ที่กำหนดให้สหกรณ์บันทึกบัญชีเกี่ยวกับเงินสดในวันที่เกิดรายการ และรายการที่ไม่เกี่ยวกับเงินสดภายใน 3 วันนับแต่วันที่เกิดรายการ ดังนั้น เพื่อป้องกันความเสี่ยงที่เงินสดสูญหาย/ขาดจากบัญชี รวมทั้งมีข้อมูลทางบัญชีที่เป็นประโยชน์ในการบริหารสหกรณ์ คณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์ต้องควบคุมให้ผู้มีหน้าที่รับผิดชอบบันทึกบัญชีให้เป็นไปตามกฎหมายอย่างเคร่งครัด

ตัวอย่างที่ 7 การจัดทำบัญชีและรายงานทางการเงินไม่เป็นไปตาม พระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. 2542 มาตรา 65 :
การจัดทำบัญชีไม่เป็นปัจจุบัน

สหกรณ์จัดทำรายละเอียดรายตัวของลูกหนี้เงินกู้ เงินรับฝากและทุนเรือนหุ้นไม่เรียบริ้อยและไม่เป็นปัจจุบัน ทำให้ไม่สามารถเปรียบเทียบยอดรวมรายละเอียดรายตัวกับบัญชีแยกประเภทของลูกหนี้เงินกู้ เงินรับฝากและทุนเรือนหุ้นได้เป็นประจำทุกเดือน ส่งผลให้ ณ วันสิ้นปีทางบัญชีมียอดรวมรายละเอียดรายตัวลูกหนี้คลาดเคลื่อนต่ำกว่ายอดลูกหนี้ตามบัญชีแยกประเภท ดังนั้น สหกรณ์ต้องดำเนินการตรวจสอบหาสาเหตุและแก้ไขให้ถูกต้องโดยเร็ว

ตัวอย่างที่ 8 การปฏิบัติขัดแย้งทางผลประโยชน์ บุคคล และกิจการที่เกี่ยวข้องกัน : สหกรณ์จ่ายเงินกู้
ให้คณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์เกินกว่าที่ระเบียบสหกรณ์กำหนด และไม่มีหลักประกัน

สหกรณ์จ่ายเงินกู้ให้คณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์..... ราย จำนวน..... สัญญา เป็นเงิน.....บาท ซึ่งการจัดทำสัญญาเงินกู้และหลักประกันดังกล่าวไม่ครบถ้วน อีกทั้ง มีการจดจำนองหลักประกันเพียง สัญญา ราคาจดจำนองเป็นเงินบาท โดยได้แจ้งข้อสังเกตที่ตรวจพบให้สหกรณ์ดำเนินการจัดทำสัญญาเงินกู้ให้ครบถ้วน รวมทั้งนำหลักประกันมาจดจำนองให้เพียงพอกับมูลหนี้คงเหลือ ทั้งนี้ นายทะเบียนสหกรณ์ได้มีคำสั่งลงวันที่.....ให้คณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์ระงับการปฏิบัติงานบางส่วน โดยให้ดำเนินการเรียกคืนเงินกู้ในส่วนที่เกินกว่าระเบียบฯ ภายใน 60 วัน นับแต่วันที่รับคำสั่ง ซึ่งทำให้สหกรณ์ขาดสภาพคล่อง และหากสหกรณ์ไม่ได้รับชำระหนี้ภายในระยะเวลาที่กำหนด สหกรณ์ต้องรับภาระค่าใช้จ่ายจากการตั้งค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญ ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อผลการดำเนินงานและฐานะการเงินของสหกรณ์

ตัวอย่างที่ 9 การปฏิบัติขัดแย้งทางผลประโยชน์ บุคคล และกิจการที่เกี่ยวข้องกัน : การจัดทำสัญญาร่วมการงาน
กับบริษัทเอกชน

สหกรณ์ดำเนินธุรกิจรวบรวมผลผลิต (ผลไม้) โดยได้ทำสัญญาร่วมการงานกับบริษัทเอกชน สัญญากำหนดให้บริษัทเป็นผู้ดำเนินการรับซื้อผลผลิตจากเกษตรกรโดยตรง ทั้งนี้ บริษัทไม่ได้ส่งมอบผลผลิตให้สหกรณ์ แต่ให้สหกรณ์เป็นผู้จ่ายเงินชำระค่าผลผลิตให้บริษัท รวมทั้งบริษัทยังเป็นผู้รับซื้อสินค้าดังกล่าวเป็นเงินเชื่อจากสหกรณ์ โดยสหกรณ์ไม่ได้เรียกหลักประกันการขายเชื่อตามระเบียบของสหกรณ์ การดำเนินธุรกิจดังกล่าวไม่เป็นไปตามมาตรา 33 (1) และมาตรา 63 แห่งพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. 2542 ประกอบกับข้อบังคับของสหกรณ์ข้อ 2 และข้อ 3 สหกรณ์จึงไม่มีอำนาจกระทำการดำเนินธุรกิจตามสัญญาร่วมการงานดังกล่าวได้ รวมทั้งกรณีสหกรณ์มีลูกหนี้การค้าโดยไม่มีหลักประกันเป็นการปฏิบัติไม่เป็นไปตามระเบียบสหกรณ์ ดังนั้น เพื่อป้องกันความเสียหายกรณีลูกหนี้ไม่สามารถชำระหนี้ได้ ซึ่งส่งผลให้สหกรณ์ต้องรับภาระค่าใช้จ่ายจากการตั้งค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญสำหรับลูกหนี้ที่ไม่ชำระหนี้ได้ตามกำหนด หรือหนี้สูญเนื่องจากสหกรณ์มีหลักประกันไม่คุ้มหนี้ สหกรณ์ต้องแก้ไขการดำเนินงานให้เป็นไปตามกฎหมายโดยเร็วพร้อมทั้งเรียกหลักทรัพย์ค้ำประกันลูกหนี้การค้าให้เป็นไปตามระเบียบที่สหกรณ์กำหนด